

ОЛЬШЕВСЬКА О.О., ТРОЯН В.І., СЛЮСАРЕНКО І.С.

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Банкрутство підприємств в Україні є поширеним явищем сьогодення. Досить велика кількість підприємств щороку проходить процедуру банкрутства, наслідком якої може бути їх ліквідація.

Загалом, банкрутство, у сучасному світі, є одним з необхідних інструментів розвиненої ринкової економіки, до якого бізнесмени вдаються з метою "очищення" від боргів, щоб потім продовжувати підприємницьку діяльність у якісно новому стані.

Актуальність проблеми банкрутства підприємства в Україні особливо загострюється у зв'язку з кризовими явищами в економіці країни як в цілому, так і на рівні кожного окремого підприємства. Дослідженню різних аспектів банкрутства присвячені роботи таких зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, як П.Ф. Друкера, М.Хаммера, Дж. Чампі, А.І. Бланка, Ф.Бутинця, Л.О. Ліготенко, О.О. Терещенко, Третяк О. та ін.

Поняття банкрутство походить від італійських слів: *bankus* - банк, контора, торгівельний заклад; *rotto* - руйнувати, зачиняти заклад. У дослівному розумінні банкрутство означає відмову громадянина або фірми сплачувати за власними борговими зобов'язаннями через брак коштів.

В економічній літературі існують різні підходи щодо визначення поняття банкрутства.

Терещенко О.О розглядає банкрутство підприємства як наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів [4].

Дещо інший напрямок трактування має Третяк О., який розглядає банкрутство як наслідок неплатоспроможності суб'єкта. На його думку, банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі

нездатність юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити вимоги своїх кредиторів в установленій для цього строк [5].

Однак, згідно з Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1].

З наведених визначень випливає, що поняття «банкрутство» є як економічною так і юридичною категорією.

З економічної точки зору банкрутство є неспроможністю продовження суб'єктом своєї підприємницької діяльності внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості. Суб'єкт підприємництва має стільки боргів перед кредиторами і зобов'язань перед бюджетом, що коли їх вимоги будуть пред'явлені у визначені для цього строки, то майна суб'єкта — активів у ліквідній формі — не вистачить для їх задоволення.

Юридичним аспектом банкрутства полягає насамперед у тому, що в суб'єкта є кредитори, тобто особи, що мають документовані майнові вимоги до нього як до боржника. Це майнові правовідносини банкрутства, здійснення яких у встановленому законом порядку може призвести до ліквідації суб'єкта підприємництва.

Причин (факторів), що призводять до виникнення банкрутства підприємства існує дуже багато. Загалом їх можна поділити на внутрішні (ендогенні) і зовнішні (екзогенні) . Внутрішні причини виникнення банкрутства можна згрупувати наступним чином: виробничі фактори, фактори з управління, планування, організації та контролю. Щодо зовнішніх причин виникнення банкрутства, то найбільш доцільним є їх об'єднання у такі групи факторів як: економічні, політичні, демографічні, природні [2].

На сьогодні в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості порушених справ про банкрутство. Станом на початок 2009 р.

загальна кількість порушених справ про банкрутство вітчизняних підприємств становила 14642, кількість припинених справ – 502, із них лише 9 підприємств відновили платоспроможність. Станом на початок 2010 р. загальна кількість порушених справ про банкрутство вітчизняних підприємств становила – 15546, кількість припинених справ -601, із них лише 19 підприємств змогли відновити платоспроможність[3].

На нашу думку, основними факторами неплатоспроможності українських підприємств є внутрішні фактори, а саме – неефективне управління господарською та фінансовою діяльністю; низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту; недостатній рівень кваліфікації персоналу; низький рівень техніки, технології й організації виробництва; погана клієнтура; відсутність своєчасної внутрішньої звітності; незадовільна робота служб контролінгу та ін.

Отже, відновити платоспроможність і уникнути банкрутства суб'єкта господарювання можна шляхом використання процедури санації.

Наслідки банкрутства є негативними для України, оскільки зменшується кількість підприємств, що в свою чергу призводить до зменшення пропозиції товарів, робіт чи послуг, зростає рівень безробіття, зменшуються податкові надходження до держбюджету та ін.

Список літератури: 1. Закон України «Про поновлення платоспроможності підприємства або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. з наступними змінами. 2. *Іванілов О. С.* Економіка підприємства [Текст] : підручник / О. С. Іванілов. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 728 с. 3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/ 4. *Терещенко О. О.* Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 410 с. 5. *Третьак О.* Про проблему банкрутства підприємств/Третьак О. // Економіка України. – 2000. - № 2. – С. 46-50.